

IN MEMORIAM

PROFESORIAUS ROMUALDO GRIGO ATMINIMUI

1936–2025

Liepos 23 d. į amžinybę iškeliavo profesorius, akademikas Romualdas Grigas – darbštus ir aktyvus mokslininkas, sociologas...

Septintasis XX a. dešimtmetis. Tarybų Sąjungoje „atšilimo“ laikotarpiu pradėta reabilituoti sociologija. Keliuose Lietuvos universitetuose steigėsi sociologinių tyrimų laboratorijos. Akademikas Jonas Macevičius pradėjo kurti Filosofijos, teisės ir sociologijos skyrių prie Lietuvos mokslų akademijos (LMA) Istorijos instituto. 1970-ųjų viduryje skyriuje po konkurso Sociologijos sektoriaus vadovu buvo išrinktas R. Grigas. 1959 m. jis buvo baigęs Maskvos Timiriazevo žemės ūkio akademijos Ekonomikos fakultetą. 1965 m. apgynė ekonomikos mokslų kandidato disertaciją, o 1968 m. pradėjo mokslininko kelią LMA Ekonomikos institute. Ekonomisto žingsnis į sociologiją buvo bene natūraliausias, nes tuo metu profesionalių sociologų šalyje apskritai nebuvo. Naujai kuriamame sektoriuje dirbo filologai, lituanistai, anglistai, teisininkai ir inžinieriai. Taigi R. Grigui teko nelengvas uždavinys ne tik pačiam persikvalifikuoti, bet ir kurti mokslinę sociologinę kryptį. Jis išvalgiai pasirinko ne žemės ūkio, o pramonės organizavimo ir darbo sociologijos kryptis, kurios tuo metu atitiko Lietuvos industrializavimo poreikius. Susitelkimas į socialinės organizacijos teorinius ir metodologinius klausimus leido R. Grigui 1982 m. tapti pirmuoju Lietuvoje, sėkmingai apgynusiu sociologijos krypties daktaro (vėliau pripažinta socialinių mokslų habilituoto daktaro) disertaciją.

1991 m. R. Grigas buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu, vėliau tapo akademiku. 2002 m. jam skirta Lietuvos mokslo premija.

Brendo ir pats skyrius. 1977 m. jo pagrindu buvo įkurtas LMA Filosofijos, sociologijos institutas. R. Grigas iki pat 1995 m. buvo sociologinių padalinių vadovas, o susikūrus Socialinių tyrimų institutui tapo vyriausiuoju mokslo darbuotoju. Jo mokslinis palikimas didžiulis. Jis paskelbė 13 monografijų, 12 mokslinių brošiūrų, buvo 17 kolektyvinių monografijų bendraautoris, daugiau kaip 400 mokslinių ir 500 mokslo populiarinimo straipsnių spaudoje autorius. R. Grigas sudarė ir suredagavo 22 kolektyvines monografijas ir teminius rinkinius. Išleido kelias grožinės literatūros knygas, poezijos rinkinį ir atsiminimų knygą. Aktyviai dalyvavo televizijos ir radijo laidose.

Pažymėtini ne tik R. Grigo teoriniai darbai, bet ir jo taikomoji veikla. Siekiant pademonstruoti rūpestį darbuotojais, tuo metu Lietuvoje buvo sudaryta respublikinė socialinio planavimo taryba. R. Grigas buvo aktyvus jos narys, nuosekliai siekęs, kad socialinės dirbančiųjų problemos būtų sprendžiamos realiai.

Neabejotini R. Grigo nuopelnai kaip dėstytojo. Jis dirbo daugelyje Lietuvos universitetų, aktyviai prisidėjo prie mokslinių kadro rengimo. Buvo daugelio doktorantų vadovas ir disertacijų gynimo tarybų narys. Filosofijos, sociologijos ir teisės institute veikė ir aukščiausio daktaro (habilituoto daktaro) lygio suteikimo taryba, kurios nariu jis taip pat buvo. Disertacijas joje apgynė ne tik Lietuvos, bet ir Latvijos, Baltarusijos bei Rusijos sociologai.

Dar tarybiniais laikais R. Grigas telkė Estijos, Latvijos ir Lietuvos mokslininkus į Pabaltijo sociologų asociaciją. Jis buvo ilgametis Lietuvos sociologų draugijos prezidentas, vėliau – garbės prezidentas. 1995–2003 m. buvo LMA žurnalo „Filosofija. Sociologija“ redakcinės kolegijos pirmininkas, vėliau šios redakcinės kolegijos narys.

Paskutiniais aktyvios mokslinės ir visuomeninės veiklos metais R. Grigas dėmesį sutelkė į lietuviybės ir tautiškumo klausimus. Buvo tautotyros mokslinės krypties grindėjas, tęstinių leidinių „Tautos akiračiai“, „Lietuvių tauta ir pasaulis“, Lietuvos pilietinių organizacijų forumo iniciatorius, daugelio konferencijų, diskusijų organizatorius ir dalyvis. Jo Lietuvos valstybingumą ginanti pozicija ypač ryški savo lietuviškumo dvasia. O kas gali būti svarbiau šiame neramiame pasaulyje?...

Vilniaus Antakalnio kapinėse esantis Menininkų kalnelis jau pilnas iškilių Lietuvos kultūros žmonių amžinojo poilsio vietų. Sparčiai pildosi ir šalio jo esantis slėnis – jame tik vos atsirado vietos ir profesoriumi, akademikui R. Grigui. Šių Lietuvos kultūros, meno ir mokslo žmonių jau nebėra, bet jų darbai yra tęsiami, o idėjos toliau įgyvendinamos.

Profesorius, akademikas Arvydas Virgilijus Matulionis